Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 1. augustil 2025 [1]

Kohtuasi C-371/24 [Comdribus] [i]

HW
menetluses osales:
Ministère public

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour d'appel de Paris (Pariisi apellatsioonikohus, Prantsusmaa))

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemise eest – Direktiiv (EL) 2016/680 – Artikkel 10 – Konkreetsete andmekategooriate töötlemine – Range vajalikkus – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artiklid 7, 8 ja 49

I. Sissejuhatus

1. Sõrmejälgede võtmine ja fotode tegemine on üks klassikaline isiku tuvastamise meetod kriminaaluurimises. Need isikuandmed võimaldavad füüsilise isiku aga tuvastada kordumatult ja neid peetakse seega eriti tundlikuks.

2. Delikaatne ülesanne, mille Euroopa Kohus peab käesolevas kohtuasjas täitma, on leida tasakaal ühelt poolt politsei sageli rutiinseks peetavate praktikate ja teisalt andmesubjektide andmete kaitse vahel.

[1] Algkeel: prantsuse.

[i] Kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

II. Õiguslik raamistik

A. Direktiiv (EL) 2016/680

3. Direktiivi (EL) 2016/680[2] artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et „[selles] direktiivis sätestatakse õigusnormid, mis käsitlevad füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel pädevate asutuste poolt süütegude tõkestamiseks, uurimiseks, avastamiseks, nende eest vastutusele võtmiseks või kriminaalkaristuste täitmisele pööramiseks, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmiseks ja nende ennetamiseks“.

4. Direktiivi artikkel 4 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid näevad ette järgmist:

a) isikuandmeid töödeldakse seaduslikult ja õiglaselt;

b) isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus;

c) isikuandmed on piisavad ja asjakohased ega ole liiased nende töötlemise eesmärkide suhtes;

[…]

4. Vastutav töötleja vastutab lõigete 1, 2 ja 3 täitmise eest ja on võimeline nende täitmist tõendama.“

5. Direktiivi artiklis 6 on ette nähtud:

„Liikmesriigid näevad ette, et asjakohasel juhul võimaluste piires eristab vastutav töötleja isikuandmeid selgelt andmesubjektide eri kategooriate kaupa, nimelt:

a) isikud, kelle puhul on tõsine alus arvata, et nad on toime pannud või panevad varsti toime süüteo;

b) isikud, kes on süüteos süüdi mõistetud;

c) süüteoohvrid ja isikud, kelle puhul teatavad asjaolud annavad alust arvata, et nad võivad olla süüteo ohvrid, ning

d) süüteoga seotud muud isikud, näiteks isikud, keda süüteo uurimise või sellele järgneva kriminaalmenetluse käigus võidakse kutsuda tunnistusi andma, isikud, kellelt võib saada teavet süüteo kohta, ning punktides a ja b osutatud isikute kontaktisikud ja kaasosalised.“

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT 2016, L 119, lk 89).

6. Direktiivi artiklis 8 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult sel juhul ja niivõrd, kui see on vajalik pädeva asutuse poolt artikli 1 lõikes 1 sätestatud eesmärkide kohase ülesande täitmiseks ning see põhineb liidu või liikmesriigi õigusel.

2. Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvat isikuandmete töötlemist reguleerivas liikmesriigi õiguses täpsustatakse vähemalt isikuandmete töötlemise üldised eesmärgid, töödeldavad isikuandmed ja nende töötlemise konkreetsed eesmärgid.“

7. Direktiivi 2016/680 artiklis 10 on nähtud ette:

„Selliste isikuandmete töötlemine, millest ilmneb rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, ning geneetiliste andmete, füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavate biomeetriliste andmete, tervist või seksuaalelu või seksuaalset sättumust käsitlevate andmete töötlemine on lubatud üksnes siis, kui see on rangelt vajalik, sellele kohaldatakse andmesubjekti õiguste ja vabaduste kaitsmiseks asjakohaseid kaitsemeetmeid ning üksnes järgmistel juhtudel:

a) see on lubatud liidu või liikmesriigi õigusega;

b) et kaitsta andmesubjekti või teise füüsilise isiku elulisi huve või

c) selliselt töödeldakse isikuandmeid, mille andmesubjekt on ilmselgelt avalikustanud.“

8. Direktiivi artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et vastutav töötleja teeb andmesubjektile kättesaadavaks vähemalt järgmise teabe:

a) vastutava töötleja nimi ja kontaktandmed;

b) kui kohaldatav, siis andmekaitseametniku kontaktandmed;

c) isikuandmete töötlemise kavandatud eesmärk;

d) õigus esitada kaebus järelevalveasutusele ning järelevalveasutuse kontaktandmed;

e) õigus taotleda vastutavalt töötlejalt andmesubjekti isikuandmetega tutvumist ning nende parandamist või kustutamist ja isikuandmete töötlemise piiramist.

2. Liikmesriigid näevad oma õiguses ette, et peale lõikes 1 osutatud teabe annab vastutav töötleja selleks, et andmesubjektil oleks võimalik oma õigusi teostada, talle konkreetsetel juhtudel järgmise täiendava teabe:

a) isikuandmete töötlemise õiguslik alus;

b) isikuandmete säilitamise tähtaeg või, kui see ei ole võimalik, siis kõnealuse tähtaja määramise kriteeriumid;

c) asjakohasel juhul isikuandmete vastuvõtjate kategooriad, sealhulgas kolmandates riikides või rahvusvahelistes organisatsioonides;

d) vajaduse korral täiendav teave, eriti juhul, kui isikuandmed on kogutud andmesubjekti teadmata.

3. Liikmesriigid võivad asjaomase füüsilise isiku põhiõigusi ja õigustatud huve nõuetekohaselt arvestades võtta seadusandlikke meetmeid, millega nähakse ette andmesubjektile lõike 2 kohaselt esitatava teabe hilisem või piiratud esitamine või esitamata jätmine sellises ulatuses ja seni, kuni selline meede on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne:

a) ametlike või õiguslike päringute, uurimiste või menetluste takistamise vältimiseks;

b) süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise või nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise kahjustamise vältimiseks;

c) avaliku julgeoleku kaitseks;

d) riigi julgeoleku kaitseks;

e) teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks.

[…]“.

9. Direktiivi artiklis 54 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks kättesaadavate halduslike kaitsevahendite või kohtuväliste heastamisvahendite kasutamist, sealhulgas artikli 52 kohast õigust esitada kaebus järelevalveasutusele, näevad liikmesriigid ette, et andmesubjektil, kes leiab, et käesoleva direktiivi sätteid rikkuva isikuandmete töötlemise tulemusena on rikutud kõnealustest sätetest talle tulenevaid õigusi, on õigus kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit.“

B. Prantsuse õigus

10. Kriminaalmenetluse seadustiku (code de procédure pénale) artiklis 55-1 on sätestatud:

„Kriminaalpolitsei ametnik võib teha või lasta teha oma kontrolli all igal isikul, kes võib anda teavet asjaomaste faktiliste asjaolude kohta, või igal isikul, kelle suhtes on tal üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et see isik on pannud või püüdnud panna toime kuriteo, välised kogumistoimingud, mis on vajalikud tehnilisteks ja kriminoloogilisteks analüüsideks, mille käigus võrreldakse neid uurimise huvides kogutud jälgede ja tunnustega.

Ta teeb või laseb teha oma kontrolli all biomeetriliste andmete kogumise, eelkõige sõrme- või peopesajälgede võtmise või fotode tegemise toimingud, mis tuleb lisada politseiregistritesse nende täiendamiseks ja nendest järelevaatamiseks vastavalt iga registrit käsitlevatele õigusnormidele.

Kui isik, kelle puhul on üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et ta on pannud või püüdnud panna toime kuriteo, keeldub laskmast endal teha esimeses ja teises lõigus nimetatud

biomeetriliste andmete kogumise toimingud, mille kriminaalpolitsei ametnik on määranud, karistatakse teda üheaastase vangistuse ja 15 000 euro suuruse rahalise karistusega.

Kui kolmandas lõigus ei ole sätestatud teisiti, võib juhul, kui sõrme- või peopesajälgede võtmine või foto tegemine on ainus vahend tuvastada isik, keda kuulatakse artiklite 61-1 või 62-2 alusel üle kuriteo eest, mille eest on ette nähtud vähemalt kolmeaastane vangistus, ja kui isik keeldub oma isikut tõendamast või annab ilmselgelt vale teavet, võib selle toimingu teha ilma isiku nõusolekuta selle vabariigi prokuröri kirjalikul loal, kellele kriminaalpolitsei ametnik esitas põhjendatud taotluse. Kriminaalpolitsei ametnik või tema kontrolli all kriminaalpolitsei töötaja kasutab sundust täpselt nii palju kui vajalik ja proportsionaalselt. Ta võtab vajaduse korral arvesse isiku haavatavust. Toimingu kohta koostatakse protokoll, milles näidatakse ära põhjused, miks on see ainus vahend isiku tuvastamiseks, ning kuupäev ja kellaaeg, mil see läbi viidi. Protokoll edastatakse vabariigi prokurörile, kusjuures asjasse puutuv isik saab selle ärakirja.“

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

11. Üle 100 kliimaaktivisti hõivas 30. mail 2020 Champs-Élysées’ avenüü Pariisis (Prantsusmaa). Korrakaitseüksused sekkusid, et neid laiali ajada, ja võtsid kinni mitu isikut, sh HW, deklareerimata meeleavalduse ja mässu korraldamise eest. HW, kes tema kinnipidamise jooksul üle kuulati, avaldas oma isiku, kuid keeldus sellest, et temalt võetakse sõrmejäljed ja temast tehakse fotod, mis olid vajalikud tema registrisse kandmiseks, kuigi teda informeeriti, et see keeldumine kujutab endast teise astme kuritegu, mille eest võidakse talle mõista vangistus ja rahaline karistus.

12. Tema kinnipidamise lõpul 1. juunil 2020 viidi HW vabariigi prokuröri ja juge des libertés et de la détentioni (vabaduste ja vahistuse kohtunik, Prantsusmaa) ette, kes määras talle kohtuliku järelevalve ja teatas talle, et ta peab ilmuma kohtuistungile tribunal correctionnel de Paris’sse (Pariisi kriminaalkohus). HWd süüdistati järgmises:

– esiteks korraldas ta Pariisis 30. mail 2020 igal juhul riigi territooriumil ja ajal, mida aegumine veel ei hõlma, meeleavalduse avalikul teel, mida ei olnud eelnevalt deklareeritud seadusega kehtestatud tingimustel, käsitletaval juhul õhutades osalejaid, andes neile juhiseid mitte esitada oma isikut tõendavaid dokumente, mitte teha korrakaitsejõudude korralduse puhul koostööd, moodustades inimketi – juhised, mille teised meeleavaldajad otsekohe täitsid;

– teiseks keeldus ta Pariisis 31. mail 2020 igal juhul riigi territooriumil ja ajal, mida aegumine veel ei hõlma, teades küll selle krüptoloogiavahendi dešifreerimise salakoodi, mida võidi kasutada selleks, et valmistada ette, hõlbustada või panna toime esimese või teise astme kuritegu, andmast seda üle või rakendamast seda kohtu nõudel teolt tabamise või kohtuliku uurimise eeluurimises, käsitletaval juhul keeldudes andmast oma telefoni koode;

– kolmandaks keeldus ta Pariisis 30. mail 2020 igal juhul riigi territooriumil ja ajal, mida aegumine veel ei hõlma, ja olukorras, kus tema puhul eksisteeris üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et ta on pannud või püüdnud panna toime kuriteo, eelkõige laskmast koguda enda teatavaid biomeetrilisi andmeid, mis on vajalikud politseiregistrite täiendamiseks ja nendest järelevaatamiseks kooskõlas iga niisugust registrit käsitlevate õigusnormidega.

13. Tribunal correctionnel de Paris (Pariisi kriminaalkohus) mõistis 8. septembri 2021. aasta kohtuotsusega HW õigeks kahes esimeses süüdistuspunktis esitatud faktiliste asjaolude osas ja süüdi kolmandas süüdistuspunktis esitatud faktiliste asjaolude osas ning mõistis talle seega 300 euro suuruse rahalise karistuse.

14. HW ja prokuratuur on esitanud selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Cour d'appel de Paris'le (Pariisi apellatsioonikohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.

15. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et hoolimata kohtuotsusest Ministerstvo na vatreshnite raboti (biomeetriliste ja geneetiliste andmete registreerimine politsei poolt)[3] on veel vastamata küsimusi, mis puudutab direktiivi 2016/680 artikli 10 tõlgendamist koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2.

16. Kõigepealt puudutavad Euroopa Kohtu kaalutlused kohtuotsuses Ministerstvo na vatreshnite raboti I kriminaalmenetlust, milles on ette nähtud, et biomeetrilised ja geneetilised andmed kogutakse igalt isikult, kelle vastu on piisavalt tõendeid, et ta on pannud toime kuriteo, mis õigustab tema suhtes uurimise alustamist.[4] Seevastu ei ole Euroopa Kohus veel võtnud seisukohta niisuguses õiguslikus olukorras, nagu on kirjeldatud kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 55-1, milles on nähtud ette niisuguse isiku biomeetriliste andmete süstemaatiline kogumine[5] uurimise raames, kelle vastu on uurimises „üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et ta on pannud või püüdnud panna toime kuriteo", ilma et see eeldaks uurimise alustamist tema suhtes. Seega on vaja teha kindlaks, kas sellest tingimusest piisab, et direktiivist 2016/680 tulenevad nõuded oleksid täidetud.

17. Teiseks näib, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on küsimus, kas direktiiviga 2016/680 on pädevatele asutustele kehtestatud kohustus põhjendada, miks on nendepoolne töötlemine rangelt vajalik.

18. Kolmandaks tõstatab käesolev kohtuasi varem käsitlemata probleemi liidu õiguse seisukohast: Prantsusmaa õigusaktide kohaselt kujutab keeldumine lasta võtta endalt registrisse kandmiseks vajalikud biomeetrilised andmed eraldi kuritegu, mille eest võib alustada kriminaalmenetlust ja süüdi mõista, kuigi põhikuriteo eest, mis annab alust registrisse kantavate andmete võtmise meetmeks, ei ole isikut veel süüdi mõistetud (edaspidi „eraldi süüdimõistmine"). Tekib seega küsimus, kas niisugustel asjaoludel on täidetud nõue, et biomeetriliste andmete kogumine on „rangelt vajalik", ja kas niisugune eraldi süüdimõistmine on põhjendatud.

19. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on vastus nendele küsimustele väga oluline, et lahendada vaidlus põhikohtuasjas, sest HW suhtes alustati kriminaalmenetlust ja ta mõisteti süüdi ainult kuriteo eest, mis seisneb keeldumises lasta võtta endalt biomeetrilised andmed registrisse kandmise eesmärgil, samas kui põhikuriteos, milleks oli deklareerimata meeleavalduse korraldamine ja mille tõttu nende andmete kogumise meede võeti, mõisteti ta õigeks, ilma et menetluse ühelgi hetkel oleks esitatud mingit piisavat põhjendust, miks on see meede rangelt vajalik.

[3] 26. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus (C-205/21, edaspidi „kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I", EU:C:2023:49).

[4] Euroopa Kohus järeldas kohtuotsuse Ministerstvo na vatreshnite raboti I punktis 135, et niisugune süstemaatiline andmete kogumine on direktiivi 2016/680 asjasse puutuvate sätetega vastuolus.

[5] Direktiivi 2016/680 artikli 3 lõike 13 kohaselt on näokujutis ja sõrmejälgede andmed biomeetrilised andmed.

20. Nendel asjaoludel otsustas Cour d'appel de Paris (Pariisi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune riigisisene õigusnorm nagu Prantsusmaa kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 55-1, milles on nähtud ette teatavate biomeetriliste (daktüloskoopiliste ja fotograafiliste) andmete süstemaatiline kogumine isikutelt, kelle puhul on üks või mitu põhjust kahtlustada, et nad on pannud või püüdnud panna toime kuriteo?

2. Kas direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune riigisisene õigusnorm nagu Prantsusmaa kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 55-1, milles ei ole nähtud ette pädeva ametiasutuse kohustust põhjendada igal juhtumil asjakohaselt, miks on biomeetriliste andmete kogumine rangelt vajalik?

3. Kas direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune riigisisene õigusnorm nagu Prantsusmaa kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 55-1, mis võimaldab alustada eraldi kriminaalmenetlust isiku suhtes, kes keeldus biomeetriliste andmete andmisest, ja mõista ta süüdi, kuigi tema suhtes ei viidud läbi kriminaalmenetlust ja teda ei mõistetud süüdi kuriteos, mis andis alust nende biomeetriliste andmete kogumiseks?“

21. Eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtusse 24. mail 2024. Kirjalikke seisukohti esitasid HW, Prantsusmaa, Poola ja Iiri valitsus ning Euroopa Komisjon. Prantsusmaa, Tšehhi ja Iiri valitsus ning komisjon olid kohal kohtuistungil, mis toimus 30. aprillil 2025.

IV. Õiguslik analüüs

A. Esimene eelotsuse küsimus

1. Sõnastus

22. Meenutan, et oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ja artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusaktid, mis näevad ette teatavate biomeetriliste (daktüloskoopiliste ja fotograafiliste) andmete *süstemaatilise* kogumise isikutelt, kelle puhul on üks või mitu põhjust kahtlustada, et nad on pannud või püüdnud panna toime kuriteo.

23. Soovin märkida, et eelotsusetaotluse lugemisel näib, et eelotsusetaotluse esitanud kohtule teeb muret peamiselt see, et kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 55-1 lubab koguda biomeetrilisi andmeid isikutelt, kes ei ole kriminaalmenetluses ametlikult uurimise all.

24. Mis puudutab selle esimese küsimuse sõnastust, siis seda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on kasutanud omadussõna „süstemaatiline“,[6] on menetlusosalised oma kirjalikes seisukohtades käsitlenud.

25. Prantsusmaa valitsus kinnitab, et ekslik on väita, et Prantsusmaa õigusaktides on ette nähtud nende biomeetriliste andmete „süstemaatiline“ kogumine, sest tegemist ei ole mitte kohustuse, vaid võimalusega.

26. Komisjon nõustub Prantsusmaa valitsuse seisukohaga, rõhutades, et kriminaalpolitsei ametnikul on „kaalutlusruum“ kogumistoimingute osas, mille ta teeb. Institutsioon väidab, et need kogumistoimingud ei ole „süstemaatilised“, sest neid ei tehta mitte kõikide isikute puhul, keda kahtlustatakse kuriteos, vaid ainult olenevalt uurimise vajadustest.

27. HW väidab, et arvestades politseiasutuste praktikat, on kõnesolevate andmete kogumine süstemaatiline.[7]

28. Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu ülesanne ei ole teha otsust riigisiseste õigusnormide tõlgendamise kohta ega otsustada, kas see, kuidas liikmesriigi kohus on neid tõlgendanud või kohaldanud, on õige, kuna niisugune tõlgendamine kuulub liikmesriikide kohtute ainupädevusse.[8]

29. Sellegipoolest on Euroopa Kohus, kelle ülesanne on anda liikmesriigi kohtule tarvilikke vastuseid, pädev andma põhikohtuasja toimikust ning talle esitatud kirjalikest ja suulistest seisukohtadest lähtudes juhiseid, mis võimaldavad liikmesriigi kohtul tema menetluses oleva konkreetse kohtuasja lahendada.[9]

30. Olen teadlik, et piir vajaliku vastuse ja riigisisese õiguse tõlgendamise vahel võib olla õhkõrn.

31. Pean siiski täpsustama, et see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kasutab väljendit „[andmete] süstemaatiline kogumine“, tuleneb kohtuotsusest Ministerstvo na vatreshnite raboti I, mis tundub olevat tema küsimused tekitanud.[10]

32. Selle kohtuotsuse punktist 113 ilmneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul nõuavad selles kohtuasjas direktiivi 2016/680 artikli 4 lõike 1 punktid a–c, artikli 8 lõiked 1 ja 2 ning artikkel 10, et pädevatel asutustel oleks biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumise vajaduse üle otsustamisel *kaalutlusruum*. Selle kohtu hinnangul *kohaldatakse* riigisisestes õigusaktides ette nähtud andmete kogumist *kohustuslikus korras* kõikide isikute suhtes, kellele on esitatud kahtlustus tahtlike kuritegude eest, mille eest alustab prokurör kriminaalmenetlust omal algatusel, ilma et nendes õigusaktides oleks nõutud, et tuvastataks konkreetne vajadus koguda kõikidesse nendesse kategooriatesse kuuluvaid andmeid.[11]

6 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kasutab seda terminit mitte ainult selles küsimuses, vaid ka eelotsusetaotluse põhistuses (vt käesoleva ettepaneku punkt 16). Ta ei esita aga mingit selgitust, miks ta kasutab seda sõna.

7 HW väitis eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et 1. jaanuari 2020. aasta seisuga oli sõrmejälgede automatiseeritud registris registreeritud enam kui 6,5 miljonit isikut.

8 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck (katse pääseda ligi mobiiltelefonis talletatud isikuandmetele) (C-548/21, edaspidi „kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck“, EU:C:2024:830, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

9 Vt eelkõige 28. novembri 2023. aasta kohtuotsus Commune d'Ans (C-148/22, EU:C:2023:924, punkt 31).

10 Vt käesoleva ettepaneku punkt 15.

11 See kohus on märkinud (kohtuotsuse Ministerstvo na vatreshnite raboti I punktis 78), et „valdav enamik [Bulgaaria] karistusseadustikus ette nähtud kuritegudest tahtlikud ja peaaegu kõikide suhtes alustab prokurör kriminaalmenetlust omal algatusel“ ning et „[v]astavalt Bulgaaria kriminaalmenetlust reguleerivatele normidele esitatakse isikule kahtlustus, kui on piisavalt tõendeid selle kohta, et isik on süüdi sellise kuriteo toimepanemises, mille suhtes alustab prokurör kriminaalmenetlust omal algatusel“.

33. Lisaks leidis Euroopa Kohus kohtuotsuse Ministerstvo na vatreshnite raboti I punktis 114, et „neljandat küsimust tuleb mõista nii, et sellega palutakse sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2016/680 artiklit 10 koostoimes direktiivi artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, milles on ette nähtud biomeetriliste ja geneetiliste andmete *süstemaatiline kogumine* nende registreerimise eesmärgil *iga isiku puhul, kellele on esitatud kahtlustus sellise tahtliku kuriteo toimepanemises, mille suhtes alustab prokurör kriminaalmenetlust omal algatusel*, ilma et pädevale asutusele oleks ette nähtud kohustus kindlaks teha ja tõendada, et esiteks on andmete kogumine vajalik konkreetsete taotletavate eesmärkide saavutamiseks ja teiseks ei saa neid eesmärke saavutada, kui kogutakse ainult osa nendest andmetest“. [12]

34. Võttes arvesse kaht eelmist punkti ja käesoleva menetluse osaliste seisukohti, [13] tuleb selgitada mõisteid „kaalutlusruum“ ja „[andmete] süstemaatiline kogumine“.

35. Nagu ilmneb kohtuotsuse Ministerstvo na vatreshnite raboti I punktidest 113 ja 114, tähistab „kaalutlusruum“ esiteks riigisiseses õiguses ette nähtud pädeva asutuse võimalust teha kindlaks ja tõendada, et andmete töötlemine on rangelt vajalik. Teiseks on kogumine „süstemaatiline“, kui seda kohaldatakse kohustuslikus korras iga isiku suhtes, kes kuulub kõnesolevate riigisiseste õigusaktide kohaldamisalasse.

36. Sellest järeldub, et eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviku vastuse andmiseks peab Euroopa Kohus eelnevalt kindlaks tegema, kas kogumine, millega on tegemist käsitletaval juhul, on „süstemaatiline“ kohtuotsuse Ministerstvo na vatreshnite raboti I tähenduses.

37. Tuleb tõdeda, et seda, et biomeetriliste andmete kogumine on „süstemaatiline“, ei saa järeldada kriminaalmenetluse seadustiku artiklist 55-1. Selle sätte sõnastuse kohaselt ei ole pädev asutus kohustatud andmeid koguma igalt isikult, kelle puhul on üks või mitu põhjust kahtlustada, et nad on pannud või püüdnud panna toime kuriteo. Lisaks on selle artikli teises lõigus täpsustatud, et toimingud, mille käigus kogutavad andmed tuleb lisada politseiregistritesse nende täiendamiseks ja nendest järelevaatamiseks, tehakse vastavalt iga registrit käsitlevatele õigusnormidele. [14]

38. Tegelikult ajab esimese eelotsuse küsimuse sõnastus, milles on mainitud, et andmete kogumine on „süstemaatiline“, segadusse – nagu näitab menetlusosaliste arutelu –, sest see näib eeldavat, et kogumine, mis ei ole „süstemaatiline“, on direktiiviga 2016/680 kooskõlas. Leian siiski, et see ei ole nii. Nagu ma sisuliste küsimuste analüüsi raames näitan, on selleks, et biomeetriliste andmete kogumine, mis ei ole „süstemaatiline“, oleks direktiivis 2016/680 sätestatud nõuetega kooskõlas, veel vaja, et see oleks „rangelt vajalik“.

39. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku sõnastada esimene eelotsuse küsimus ümber nii, et sellega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt kindlaks teha, kas direktiivi 2016/680 artikliga 10, tõlgendatuna koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2, on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad koguda biomeetrilisi andmeid igalt isikult, kelle puhul on üks või mitu põhjust kahtlustada, et nad on pannud või püüdnud panna toime kuriteo.

[12] Kohtujuristi kursiiv.

[13] Vt käesoleva ettepaneku punktid 25 ja 26.

[14] Kuigi neid politsei „iga registrit käsitlevaid õigusnorme“ ei ole esitatud eelotsusetaotluses, on Prantsusmaa valitsus siiski andnud oma kirjalikes seisukohtades nende kohta üksikasjaliku selgituse.

2. Sisulised küsimused

a) Üldised märkused direktiivi 2016/680 artikli 10 kohta niisugusena, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus

40. Esiteks tuleb rõhutada, et direktiivi 2016/680 artikkel 10 kujutab endast erinormi, mis reguleerib isikuandmete erikategooriate (edaspidi „tundlikud andmed“), sh biomeetriliste andmete töötlemist.[15] Nagu ilmneb kohtupraktikast, on selle õigusnormi eesmärk tagada tugevam kaitse sellise töötlemise eest, mis asjaomaste andmete erilise tundlikkuse ja nende töötlemise konteksti tõttu võib nähtuvalt direktiivi põhjendusest 37 kaasa tuua suure ohu põhiõigustele ja -vabadustele, nagu õigus eraelu austamisele ja õigus isikuandmete kaitsele, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklitega 7 ja 8.[16]

41. Teisena, nagu nähtub direktiivi 2016/680 artikli 10 sõnastusest endast, tuleb nõuet, mille kohaselt on selliste andmete töötlemine lubatud „üksnes siis, kui see on rangelt vajalik“, tõlgendada nii, et sellega määratletakse tundlike andmete töötlemise seaduslikkuse tugevdatud tingimused võrreldes nendega, mis tulenevad direktiivi artikli 4 lõike 1 punktidest b ja c ning artikli 8 lõikest 1, mis viitavad üksnes üldiselt direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate andmete töötlemise „vajalikkusele“.[17]

42. Ühelt poolt rõhutab määrsõna „üksnes“ kasutamine väljendi „kui see on rangelt vajalik“ ees seega, et isikuandmete eriliikide töötlemist saab pidada vajalikuks ainult piiratud arvul juhtudel. Teiselt poolt tähendab selliste andmete töötlemise „range“ vajalikkus, et seda vajalikkust tuleb hinnata eriti rangelt.[18]

b) Kriteeriumid selleks, et teha kindlaks, kas töötlemine on rangelt vajalik

43. Märgin, et direktiivis 2016/680 ei ole selle artiklis 10 ette nähtud nõuet, et töötlemine on „rangelt vajalik“, määratletud.

44. Mõningaid juhiseid võib siiski leida direktiivi muudest sätetest. Seega ja ilma et see piiraks selles direktiivis nimetatud tundlike andmete töötlemise seaduslikkust puudutavate tugevdatud tingimuste kohaldamist, tuleb range vajalikkuse nõuet tõlgendada direktiivi artiklites 4 ja 8 sätestatud põhimõtteid arvesse võttes.[19]

45. See eeldab muu hulgas, et analüüsitakse, kas tundlike andmete kogumine on rangelt vajalik, võttes arvesse nende kogumise otstarbeid ja eesmärke, järgides otstarvete piirangu ja võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet,[20] kusjuures viimane on proportsionaalsuse põhimõtte väljendus.[21]

[15] Direktiivi 2016/680 artiklis 10 ette nähtud tundlike andmete seas on muu hulgas „kordumatuks tuvastamiseks kasutatavad biomeetrilised andmed“.

[16] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 116 ja seal viidatud kohtupraktika.

[17] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 117.

[18] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 118.

[19] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 121.

[20] Vt selle kohta kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punktid 122–125.

[21] Vt 30. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

46. Esiteks, nagu ilmneb direktiivi 2016/680 põhjendusest 26, on vajalikkuse nõue täidetud siis, kui asjaomaste andmete töötlemise eesmärki ei ole mõistlikult sama tõhusalt võimalik saavutada muude vahendite abi, millega riivatakse vähem andmesubjektide põhiõigusi, eelkõige harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õigust eraelu austamisele ja õigust isikuandmete kaitsele. Võttes eelkõige arvesse isikute tugevamat kaitset tundlike andmete töötlemisel, peab vastutav töötleja veenduma, et seda eesmärki ei ole võimalik saavutada selliste andmete kasutamisega, mis kuuluvad muudesse kategooriatesse kui need, mis on loetletud selle direktiivi artiklis 10. [22]

47. Teiseks, arvestades märkimisväärseid ohte, mida kujutab tundlike andmete töötlemine andmesubjektide õigustele ja vabadustele, eelkõige pädevate asutuste ülesannete kontekstis direktiivi 2016/680 artikli 1 lõikes 1 sätestatud eesmärkidel, eeldab „range vajalikkuse“ nõue, et võetakse arvesse sellise töötlemise eesmärgi erilist tähtsust. Niisugust tähtsust võib hinnata muu hulgas lähtuvalt taotletava eesmärgi laadist endast, eelkõige sellest, et töötlemine teenib konkreetset eesmärki, mis on seotud teatud raskusastmega süütegude või avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude ennetamisega, selliste süütegude eest karistamisega või niisuguste ohtude eest kaitsmisega, ning pidades silmas töötlemise konkreetseid asjaolusid. [23]

48. Kolmandaks on Euroopa Kohus juba otsustanud, et selle, kas tundlike andmete töötlemine on rangelt vajalik, saab kindlaks teha ainult lähtuvalt kõigist asjakohastest teguritest, nagu eelkõige selle oletatava kuriteo laad ja raskus, mille toimepanemises isikule kahtlustus esitatakse, kuriteo konkreetsed asjaolud, kuriteo võimalik seos muude pooleli olevate menetlustega, asjaomase isiku varasem karistatus või isiklik profiil. [24]

49. Kuriteo raskuse kohta märgin, et arvesse tuleb võtta ka politseiasutuste ülesannete eripära. Nagu Euroopa Kohus rõhutas kohtuotsuses Bezirkshauptmannschaft Landeck, kui ainult *raske kuritegevusega* võitlemine saab õigustada juurdepääsu sellistele andmetele, piiraks see pädevate asutuste uurimispädevust direktiivi 2016/680 tähenduses seoses *süütegudega üldiselt*. Euroopa Kohtu hinnangul tooks see kaasa selliste süütegude eest karistamata jäämise ohu suurenemise, võttes arvesse tähtsust, mis võib sellistel andmetel olla kriminaaluurimise jaoks. Seega eiraks selline piirang nende asutuste poolt direktiivi artikli 1 lõikes 1 nimetatud eesmärkidel täidetavate ülesannete eripära, mida on rõhutatud direktiivi põhjendustes 10 ja 11, ning kahjustaks selle direktiiviga taotletavat eesmärki luua liidus vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala. [25]

50. Seega põhimõtteliselt ei õigusta asjaolu, et kuritegu ei ole kvalifitseeritud „raskeks“, iseenesest selle välistamist, et biomeetriliste andmete kogumine on rangelt vajalik. Seda liiki andmete kogumine võib olla vajalik teatavate kuritegude avastamiseks või toimepanija kindlaks tegemiseks olenevalt pigem nende laadist kui raskusest.

51. Seevastu juhul, kui see, et biomeetriliste andmete kogumine on rangelt vajalik, ei põhine kuriteo raskusel, peab see rajanema muudel asjaoludel.

[22] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 126.

[23] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 127.

[24] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 132.

[25] Kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 97.

c) Suhe põhikohtuasjas kõnesolevate andmete kogumisega

1) Andmete kogumise eesmärk

52. Prantsusmaa valitsus on märkinud oma kirjalikes seisukohtades, et põhikohtuasjas käsitletavate biomeetriliste andmete registrisse kandmise eesmärgil kogumiste eesmärk on muu hulgas võrrelda jälgi käimasoleva uurimise käigus kogutud jälgedega, tuvastada käimasolevas uurimises kahtlustatav, et vältida samanimeliste isikute või identiteedivarguse ohtu, või ka tuvastada isik seostamisel teiste menetlustega, mis on pooleli või algatatakse tulevikus, näiteks selleks, et sõrmejälgi saaks võrrelda muudes uurimistes kogutud jälgedega.[26]

53. Need eesmärgid on seotud esiteks kogutud andmete kasutamisega konkreetses kriminaalmenetluses ja teiseks töötlemisega teiste menetluste huvides. Vajadus selleks töötlemiseks ilmneb sõnaselgelt direktiivi 2016/680 põhjendusest 27.[27]

54. Tuleb seega tõdeda, et biomeetriliste andmete kogumine on nimetatud eesmärkide seisukohast asjakohane ja sobiv.[28] Nende kogumise vajadus sõltub siiski eelkõige selle kohaldamisalast niisugusena, nagu on kindlaks määratud kohaldatavate õigusaktidega.

2) Andmete kogumise kohaldamisala

55. Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest ja Prantsusmaa valitsuse seisukohtadest, valitsevad põhikohtuasjas käsitletava kogumise kohaldamisala küsimuses eri arvamused. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võivad kriminaalpolitsei ametnikud biomeetrilisi andmeid koguda igalt isikult, kelle puhul on „tal üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et see isik on pannud või püüdnud panna toime kuriteo“.[29] Seevastu Prantsusmaa valitsuse sõnul võivad kriminaalpolitsei ametnikud biomeetrilisi andmeid koguda esiteks isikutelt, kelle puhul valitsevad mitte lihtsalt kahtlused, vaid tõsised ja kokkulangevad kaudsed tõendid, mille tõttu on tõenäoline, et nad võisid osaleda toimepanijate või kaasosalistena esimese või teise astme kuriteo toimepanemises, mille eest karistatakse vangistusega, ning teiseks isikutelt, keda on tarvis kindlalt tuvastada.[30]

56. Nende eri arvamuste tõttu pean analüüsima kõnesolevate riigisiseste õigusaktide kahte eri aspekti: menetlusetappi, milles kogumine toimub (käsitletaval juhul ilma, et andmesubjekt oleks ametlikult kahtlustatavaks tunnistatud), ja selle kogumise ulatust.

[26] Märgin, et direktiivis 2016/680 on prantsuse keeles kasutatud termineid „finalités“ (eelkõige artikli 1 lõikes 1, artikli 4 lõikes 1 ja artiklis 8) ja „objectifs“ (artikli 8 lõikes 2). Nagu märkis kohtujurist Pitruzzella oma ettepanekus kohtuasjas Ministerstvo na vatreshnite raboti I (EU:C:2022:507, punkt 56), ei ole vahe otstarbe ja eesmärgi vahel ilmne. Sellegipoolest on kogumise otstarbed tema hinnangul nimetatud direktiivi artikli 1 lõikes 1 (vt selle kohta ka 8. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Inspektor v Inspektorata kam Visshia sadeben savet (isikuandmete töötlemise eesmärgid – kriminaaluurimine) (C-180/21, EU:C:2022:967, punktid 43 ja 44). Mis puudutab eesmärke, mida on mainitud direktiivi artikli 8 lõikes 2, siis need on konkreetsemad ja neid tuleks täpsustada riigisiseste õigusaktidega, mis kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse.

[27] Vt ka 8. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Inspektor v Inspektorata kam Visshia sadeben savet (isikuandmete töötlemise eesmärgid – kriminaaluurimine) (C-180/21, EU:C:2022:967, punkt 55).

[28] Vt biomeetriliste andmete töötlemise kohta teistes menetlustes 30. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97, punkt 56).

[29] Vt käesoleva ettepaneku punkt 16.

[30] Prantsusmaa valitsus tugineb Prantsuse õigusnormidele, mida ei ole eelotsusetaotluses esitatud, kuid mis näivad puudutavat kriminaalmenetluse seadustiku artikli 55-1 teises lõigus nimetatud „iga registrit käsitlevaid õigusnorme“ (vt käesoleva ettepaneku 14. joonealune märkus).

57. Mis puudutab kõigepealt menetlusetappi, siis leian, et biomeetriliste andmete kogumise eesmärgid eeldavad, et seda võib teha kriminaaluurimise varases staadiumis. Selle võimaluse piiramine etapiga, kus andmesubjekt on kahtlustatav, oleks vastuolus teatavate direktiivi 2016/680 artiklis 1 nimetatud otstarvetega.

58. Nagu Euroopa Kohus rõhutas kohtuotsuses Ministerstvo na vatreshnite raboti I, on tegelikult nii, et kuigi on tõsine alus arvata, et asjaomane isik on toime pannud kuriteo, mis annab alust talle kahtlustuse esitamiseks – mis eeldab, et juba on kogutud piisavalt tõendeid isiku kuriteos osalemise kohta –, võib esineda juhtumeid, kus biomeetriliste andmete kogumiseks ei ole pooleli olevas kriminaalmenetluses mingit konkreetset vajadust. [31]

59. Rõhutan ka, et karistusõiguse alased õigusaktid kuuluvad liikmesriikide pädevusse. [32] Konkreetselt võivad kriminaalmenetluse eri etapid ning nendes andmesubjektile tagatud õigused ja garantiid liikmesriigiti erineda. Sellest järeldub, et see asjaolu ei saa olla direktiivi 2016/680 artikli 10 tõlgendamisel otsustava tähtsusega.

60. Niisugust tõlgendust ei väära direktiivi 2016/680 artikkel 6. Selle õigusnormiga on kehtestatud kohustus eristada asjakohasel juhul võimaluste piires isikuandmeid selgelt andmesubjektide eri kategooriate kaupa, nii, et neile ei kehtestataks vahet tegemata nende isikuandmete kaitse põhiõiguse sama tasemega riivet. [33] Seevastu ei ole selle õigusnormi eesmärk määrata kindlaks nende isikute kategooriaid, kelle andmeid võib koguda. [34]

61. Teiseks meenutan põhikohtuasjas käsitletavate biomeetriliste andmete kogumise ulatuse kohta, et eelotsusemenetluse raames saab Euroopa Kohus kindlaks määrata ainult liidu õigusest tulenevad tingimused, mida tuleb riigisiseses õiguses järgida, kuid kohaldatavate riigisiseste õigusnormide kindlaksmääramine ja nende tõlgendamine kuuluvad liikmesriigi kohtute ainupädevusse. [35]

62. Igal juhul olen arvamusel, et isegi Prantsusmaa valitsuse viidatud biomeetriliste andmete kogumist käsitletavate õigusaktide kohaldamisala, mis on küll piiratud vangistusega karistatavate kuritegudega, on lai, [36] mis võimaldab muu hulgas koguda iga niisuguse isiku andmeid, kelle kindel tuvastamine on vajalik, ning seda asjaomase kuriteo laadist ja raskusest olenemata.

[31] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 131.

[32] 8. juuli 2010. aasta kohtuotsus Sjöberg ja Gerdin (C-447/08 ja C-448/08, EU:C:2010:415, punkt 49).

[33] Vt selle kohta kohtuotsused Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 83, ja Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 100.

[34] Vt selle kohta kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 84.

[35] 16. märtsi 1978. aasta kohtuotsus Oehlschläger (104/77, EU:C:1978:69, punkt 4) ning 7. novembri 2024. aasta kohtuotsus ERB New Europe Funding II (C-178/23, EU:C:2024:943, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

[36] Vt selle kohta EIK 18. aprilli 2013. aasta otsus M.K. *vs.* Prantsusmaa, CE:ECHR:2013:0418JUD001952209, punkt 41. Selles kohtuasjas käsitletud Prantsusmaa õigusaktid on samaväärsed kriminaalmenetluse seadustiku artikli R. 40-38-2 lõikega 3, mida Prantsusmaa valitsus peab käesolevas kohtuasjas asjakohaseks (vt käesoleva ettepaneku 14. joonealune märkus).

3) Pädeva asutuse kohustus hinnata, kas andmete kogumine on rangelt vajalik

63. Hoolimata sellest laiast ulatusest ilmneb Prantsusmaa õigusaktidest – vastupidi Bulgaaria õigusaktidele, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I –, et politseiasutustel ei ole kohustust koguda andmeid igalt isikult, kes kuulub nende õigusaktide kohaldamisalasse, ning et see kogumine sõltub vastupidi nende asutuste hinnangust igal üksikul juhul eraldi.[37]

64. Et selle kaalutlusruumi puhul oleks aga järgitud direktiivis 2016/680 sätestatud nõudeid, peab Prantsusmaa õigusaktides olema pädevatele asutustele ette nähtud kohustus hinnata, kas andmesubjektide biomeetriliste andmete kogumine on rangelt vajalik.[38]

65. Euroopa Kohus on juba otsustanud, et selle kriteeriumi täitmise tagamine ei ole pädevate asutuste ülesanne.[39]

66. Käsitletaval juhul ilmneb Prantsusmaa valitsuse seisukohtadest, et 6. jaanuari 1978. aasta seaduse nr 78-17 infotehnoloogia, failide ja vabaduste kohta[40] artiklitega 6 ja 88 on direktiivi 2016/680 artikkel 10 üle võetud, võttes sõnaselgelt üle selles artiklis ette nähtud range vajalikkuse kriteeriumi. Nimetatud valitsus lisab, et biomeetriliste andmete kogumisel kriminaalmenetluse seadustiku artikli 55-1 alusel ei tohi neid õigusnorme eirata.

67. Kui see oleks nõnda, võiks seda riigisisest õiguslikku raamistikku tõlgendada nii, et see kohustab pädevat asutust hindama, kas temapoolne andmete kogumine on „rangelt vajalik“.

68. Võttes aga arvesse pädevuse jaotust Euroopa Kohtu ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu vahel, on viimase ülesandeks veenduda, et see on tõesti nii, eelkõige järgides oma kohustust tõlgendada riigisisest õigust võimaluste piires kooskõlas direktiivi 2016/680 teksti ja eesmärgiga.[41]

69. Arvestades ilma loata meeleavalduse korraldamise ja selles osalemise eest kinni peetud isiku biomeetriliste andmete kogumist käsitleva põhikohtuasja asjaolusid, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus ka veenduma, et see, kuidas pädev asutus seadust kohaldab, on direktiivist 2016/680 tulenevate nõuetega kooskõlas.[42]

[37] Vt käesoleva ettepaneku punkt 37. Vt ka kohtujurist Richard de la Touri ettepanek kohtuasjas Policejní prezidium (biomeetriliste ja geneetiliste andmete säilitamine) (C-57/23, EU:C:2025:132, punkt 43), milles ta võrdles selles kohtuasjas käsitletud Tšehhi õigusnorme, milles on nähtud ette, et politseiasutustel on üksnes võimalus kogumistoimingud teha, Bulgaaria õigusnormidega, mida analüüsiti kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I.

[38] Vt kohtujurist Richard de la Touri ettepanek kohtuasjas Policejní prezidium (biomeetriliste ja geneetiliste andmete säilitamine) (C-57/23, EU:C:2025:132, punkt 44). Vastupidi käesolevas kohtuasjas käsitletavatele Prantsusmaa õigusaktidele (vt käesoleva ettepaneku punktid 66 ja 67) rõhutas kohtujurist Richard de la Tour, et Tšehhi õigusaktides ei ole nähtud ette pädevate asutuste kohustust hinnata, kas andmesubjektide biomeetriliste andmete kogumine on rangelt vajalik.

[39] Vt 28. novembri 2024. aasta kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti II (biomeetriliste ja geneetiliste andmete registreerimine) (C-80/23, edaspidi „kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti II“, EU:C:2024:991, punkt 57).

[40] Need sätted võeti vastu 12. detsembri 2018. aasta määrusega nr 2018-1125 (artikkel 1). Märgin siiski, et eelotsusetaotluses ei ole neid ära toodud.

[41] 10. aprilli 1984. aasta kohtuotsus von Colson ja Kamann (14/83, EU:C:1984:153, punkt 26) ning 30. aprilli 2025. aasta kohtuotsus Nastolo (C-370/24, EU:C:2025:300, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka direktiivi 2016/680 kohta kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 133.

[42] Vt selle kohta kohtujurist Richard de la Touri ettepanek kohtuasjas Ministerstvo na vatreshnite raboti (biomeetriliste ja geneetiliste andmete registreerimine II) (C-80/23, EU:C:2024:513, punkt 49). Vt ka võrdlusena riigisiseste õigusnormide kohaldamise tingimuste ja tegeliku kohaldamisega 23. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Angelidaki jt (C-378/07–C-380/07, EU:C:2009:250, punkt 164 ja seal viidatud kohtupraktika).

70. Eelneva põhjal teen ettepaneku vastata esimesele küsimusele, et direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisesed õigusaktid, mis võimaldavad koguda biomeetrilisi andmeid igalt isikult, kelle puhul on üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et see isik on pannud või püüdnud panna toime kuriteo, tingimusel et nendes õigusaktides on pädevale asutusele ette nähtud kohustus hinnata, kas see kogumine on rangelt vajalik.

B. Teine eelotsuse küsimus

71. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas pädev asutus on kohustatud biomeetriliste andmete kogumise otsust põhjendama, lähtudes direktiivi 2016/680 artiklist 10 tulenevast nõudest, et kogumine peab olema rangelt vajalik.

72. Minu meelest ilmneb niisugune kohustus kohtuotsustest Ministerstvo na vatreshnite raboti II ja Bezirkshauptmannschaft Landeck ning ma ei näe põhjust sellest kohtupraktikast kaugeneda.

73. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti II, tekkis küsimus, kas juhul, kui riigisisestes õigusaktides ei ole pädevale asutusele ette nähtud kohustust kontrollida ja tõendada, et tundlike andmete kogumine on rangelt vajalik, kooskõlas direktiivi 2016/680 artikliga 10, võib selle kohustuse täitmist tagada kohus, kelle poole see pädev asutus pöördub sellise kogumise sunniviisiliseks täideviimiseks. [43]

74. Vastuseks otsustas Euroopa Kohus, et pädeva asutuse poolt isikuandmete töötlemise üle otsustav kohus ei saa juhul, kui pädeval asutusel ei ole riigisisesest õigusest tulenevalt kohustust hinnata, kas töötlemine, mille ta läbi viis või kavatseb läbi viia, on „rangelt vajalik“, tagada selle asutuse asemel viimasel lasuva direktiivi 2016/680 artikli 10 kohase kohustuse täitmist. [44]

75. Ehkki Euroopa Kohus ei maininud sõnaselgelt põhjendamiskohust, tuleneb niisugune kohustus minu meelest sellest kohtuotsusest.

76. Esimesena näevad liikmesriigid direktiivi 2016/680 artikli 54 kohaselt – mis on harta artikli 47 väljendus – ette, et andmesubjektil, kes leiab, et selle direktiivi sätteid rikkuva isikuandmete töötlemise tulemusena on rikutud kõnealustest sätetest talle tulenevaid õigusi, on õigus kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit.

77. Teisena, kohtpraktika kohaselt on harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhususe eelduseks põhimõtteliselt, et asjasse puutuv isik saab tutvuda tema suhtes tehtud otsuse põhjendustega, lugedes kas otsust ennast või saades oma sellekohase taotluse põhjal teada selle põhjendused, et võimaldada asjaomasel isikul kaitsta oma õigusi parimates võimalikes tingimustes ja otsustada täielikult informeerituna, kas on otstarbekas pöörduda pädevasse kohtusse, ning ka täielikult võimaldada viimati nimetatul kontrollida käsitletava riigisisese otsuse seaduslikkust. [45]

[43] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti II, punkt 52.

[44] Kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti II, punkt 57.

[45] 8. mai 2019. aasta kohtuotsus PI (C-230/18, EU:C:2019:383, punkt 78 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 118.

78. Kuna Euroopa Kohus on järeldanud, et kohus ei saa astuda pädeva asutuse asemele, mis puudutab selle analüüsimist, kas andmete kogumine on rangelt vajalik, eeldab see tingimata, et kohtul on hiljem õigus seda analüüsi hinnata.

79. Kuigi see õigus ei kujuta endast absoluutset õigust ja vastavalt harta artikli 52 lõikele 1 võib seda piirata, on selle tingimus, et piirangud nähakse ette seaduses, need arvestavad asjasse puutuvate õiguste ja vabaduste olemust ning on proportsionaalsuse põhimõtet järgides vajalikud ja tõepoolest vastavad liidu poolt tunnustatud üldist huvi teenivatele eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi. [46]

80. Kohtuistungil osalenud valitsused väitsid, et see, kui pädevatele asutustele kehtestatakse kohustus põhjendada iga direktiivi 2016/680 artikli 10 alusel tehtud otsust, kahjustaks kriminaaluurimiste nõuetekohast kulgu ja võitlust kuritegevusega. Ehkki tegemist on üldise huvi eesmärkidega, olen arvamusel, et kõnesolev piirang, millega piiratakse õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, ei ole piiratud rangelt vajalikuga.

81. Esiteks, kuna kõnesolev andmete kogumine ei ole süstemaatiline, tundub mulle, et põhjendamiskohustus ei kujuta endast liiga suurt koormust pädevatele asutustele. Lisaks kui pädevatel asutustel peab olema teatav kaalutlusruum, et saavutada direktiivi 2016/680 artikli 1 lõikes 1 ette nähtud eesmärgid, on selle artiklis 10 ette nähtud kohustus oma otsuseid põhjendada seda olulisem.

82. Teiseks, nagu Euroopa Kohus märkis sisuliselt kohtuotsuses Bezirkshauptmannschaft Landeck, on direktiivi 2016/680 artikli 13 lõigetega 1 ja 2, tõlgendatuna koostoimes artikliga 54, kehtestatud andmesubjekti teavitamise kohustus. Kuigi direktiivi artikli 13 lõige 3 võimaldab liikmesriikidel võtta õigusloomemeetmeid, mille eesmärk on andmesubjektile teabe andmist edasi lükata hilisemale ajale, seda piirata või see isegi esitamata jätta, ei ole riigisisesed õigusnormid, mis välistavad üleüldiselt õiguse saada teavet, liidu õigusega kooskõlas. [47]

83. Vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele kohtuistungil sellega seoses väitsid Prantsusmaa ja Tšehhi valitsus, et kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck ei ole käesoleva kohtuasja suhtes kohaldatav, sest see kohtuotsus puudutab kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnevat kontrolli politseiasutuste juurdepääsu üle andmesubjekti mobiiltelefonis olevatele andmetele.

84. Kahtlen siiski, kas need argumendid on õiged. Kõigepealt on põhjendamiskohustus minu arvates seda vajalikum, kui andmete kogumise üle ei teostata eelnevat kontrolli. Seejärel märgin, et kuigi mobiiltelefon võib mõistagi sisaldada tundlikke andmeid direktiivi 2016/680 artikli 10 tähenduses, [48] ei puuduta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck konkreetselt seda liiki andmeid. Sellest järeldub, et sellest kohtuotsusest tulenevat põhjendamiskohustust kohaldatakse veelgi enam käesoleva, tundlike andmete kogumist käsitleva kohtuasja asjaolude suhtes.

[46] Kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 119 ja seal viidatud kohtupraktika. Vt selle kohta ka direktiivi 2016/680 põhjendus 104.

[47] Kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punktid 120 ja 121 ning seal viidatud kohtupraktika.

[48] Kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 94.

85. Lõpuks – nagu õigesti märkis komisjon, vastates samale Euroopa Kohtu küsimusele – ilmneb direktiivi 2016/680 artikli 4 lõikest 4, et pädev asutus peab suutma tõendada muu hulgas, et temapoolne andmete kogumine on vajalik. Seda vastutuse põhimõtet, mis on ette nähtud ka määruse (EL) 2016/679[49] artikli 5 lõikes 2, tuleb tõlgendada direktiivi artiklit 54 arvesse võttes. Sellest järeldub, et põhjendamiskohustus tuleneb direktiivi ülesehitusest.

86. Kolmandana – nagu ilmneb väljakujunenud kohtupraktikast – sõltub põhjendamiskohustuse ulatus iga olukorra konkreetsetest asjaoludest.[50] Kui üksikasjalikum põhjendus võib osutuda vajalikuks muu hulgas kergemate kuritegude puhul, siis raskete kuritegude puhul võib see olla lühike. Lisaks mis puudutab kuritegusid, mille puhul on selgelt vaja teha kindlaks toimepanija, näiteks murdvargus, ei välista ma, et seda, et biomeetriliste andmete kogumine on rangelt vajalik, võib järeldada asja kõikide materjalide põhjal. Andmesubjekt võib kergesti mõista selle oma õiguse eraelu austamisele ja õiguse isikuandmete kaitsele riive põhjuseid.

87. Seevastu põhjus, miks on niisuguse isiku biomeetriliste andmete kogumine, keda kahtlustatakse ilma loata korraldatud meeleavalduses osalemises, rangelt vajalik, eelkõige juhul, kui tema isikusamasuses ei ole mingit kahtlust, ei ole ilmne, vähemalt mitte selles konkreetses menetluses. Niisuguses olukorras peab pädev asutus oma otsust piisavalt põhjendama, et andmesubjekt saaks mõista selle kogumise põhjuseid, ja lihtsalt viitamisest asja kõikidele materjalidele ei piisa põhimõtteliselt.[51]

88. Teen seega ettepaneku vastata teisele küsimusele, et direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusaktid, milles ei ole nähtud ette pädevale asutusele kohustust põhjendada igal üksikul juhul piisavalt, miks on biomeetriliste andmete kogumine registrisse kandmiseks rangelt vajalik.

C. Kolmas eelotsuse küsimus

1. Vastuvõetavus

89. Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad alustada eraldi kriminaalmenetlust ja mõista süüdi isiku, kes keeldus sellest, et tema biomeetrilisi andmeid kogutakse registrisse kandmise eesmärgil, kuigi tema suhtes ei alustata kriminaalmenetlust ega mõisteta teda süüdi kuriteo eest, mis andis alust andmete kogumise meetmeks.

[49] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1). Vt määruse artikli 5 lõike 2 kohta eelkõige 27. veebruari 2025. aasta kohtuotsus Amt der Tiroler Landesregierung (C-638/23, EU:C:2025:127, punkt 33).

[50] 28. juuli 2011. aasta kohtuotsus Agrana Zucker (C-309/10, EU:C:2011:531, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

[51] Vt selle kohta 8. mai 2019. aasta kohtuotsus PI (C-230/18, EU:C:2019:383, punktid 78 ja 91 ning seal viidatud kohtupraktika) ning 16. veebruari 2023. aasta kohtuotsus HYA jt (telefonikõnede pealtkuulamise lubade põhjendus) (C-349/21, EU:C:2023:102, punktid 59–61).

90. Prantsusmaa valitsuse hinnangul on küsimus vastuvõetamatu, sest direktiiv 2016/680 ei sisalda sätteid, mis käsitleksid kuritegu, mis seisneb keeldumises lasta endalt võtta isikuandmed. Sellest järeldub, et niisugune süüdimõistmine ei kuulu direktiivi ja järelikult liidu õiguse kohaldamisalasse.

91. Lisaks väidavad see valitsus ja komisjon, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei näita ära põhjuseid, miks võivad direktiivi 2016/680 sätted avaldada mõju eraldi süüdimõistmisele.

92. Selles küsimuses pean vajalikuks meenutada, et Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 punkti c kohaselt peab eelotsusetaotluses olema selgitus, millistel põhjustel on liikmesriigi kohus tõstatanud liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate riigisiseste õigusnormide vahel näeb. See selgitus peab Euroopa Kohtul lisaks eelotsusetaotluse vastuvõetavuse kontrollimisele aitama kindlaks teha, kas ta on pädev esitatud küsimusele vastama. [52]

93. Ehkki ma nõustun seisukohaga, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei selgita, kuidas võivad direktiivi 2016/680 viidatud sätted avaldada mõju eraldi süüdimõistmisele, olen arvamusel, et niisuguse seose võib tuletada asja kõikidest materjalidest, mis on Euroopa Kohtu käsutuses, ja kohtupraktikast, mida ma eespool tutvustasin.

94. Märgin ka, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on nii, et olukorras, kus ei ole ilmne, et liidu õigusakti tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega – nagu see on käesoleval juhul direktiivi 2016/680 puhul –, puudutab väide, et see akt ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, eelotsusetaotluse sisulisi küsimusi. [53]

2. Sisulised küsimused

a) Direktiivi 2016/680 kohaldatavus eraldi süüdimõistmise suhtes

95. Kõigepealt täpsustan, et eraldi süüdimõistmine ei tulene direktiivi 2016/680 artikli 10 ülevõtmisest Prantsuse õigusesse. Nimelt nagu Prantsusmaa valitsus õigesti nendib, ei ole direktiivis ühtegi sellesisulist sätet.

96. See ei tähenda siiski ilmtingimata, et eraldi süüdimõistmine jääks väljapoole liidu õiguse kohaldamisala. [54] Et riigisisene õigusnorm kuuluks liidu õiguse kohaldamisalasse, ei ole tarvis, et liikmesriigi seadusandja soovis seda kohaldada, nimetatud eesmärki iseloomustab riigisisese meetme konkreetne kohaldamine. [55]

97. Lisaks tuleb märkida, et direktiivi 2016/680 kohaldamisala on määratletud selle artikli 2 lõikes 1, milles on nähtud ette, et direktiivi „kohaldatakse isikuandmete töötlemisele pädevate asutuste poolt artikli 1 lõikes 1 sätestatud eesmärkidel“, st eelkõige „süütegude tõkestamiseks, uurimiseks, avastamiseks, nende eest vastutusele võtmiseks“.

[52] 6. märtsi 2014. aasta kohtuotsus Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, punkt 19). Vt ka kohtuotsus Ministerstvo na vatreshnite raboti I, punkt 55.

[53] Vt kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika.

[54] Vt direktiivide ülevõtmise kui niisuguse ja liidu õiguse kohaldamise kohta 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 28).

[55] Vt Safjan, M., Düsterhaus, D., ja Guérin, A., „La Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne et les ordres juridiques nationaux, de la mise en œuvre à la mise en balance“, *Revue trimestrielle de droit européen*, 2016, lk 221.

98. See tähendab niisiis, et HW mõisteti süüdi põhjusel, et ta oli direktiivi 2016/680 kohaldamisalasse kuuluva toimingu vastu. Võib seega asuda seisukohale, et tegemist on kriminaalpolitsei ametnike „katsega“ töödelda isikuandmeid ja et see nurjus HW keeldumise tõttu, kusjuures see katse kuulub direktiivi kohaldamisalasse. [56]

99. Lõpuks täpsustan, et eraldi süüdimõistmist saab lubada üksnes siis, kui kogumine, mida pädevad asutused kavatsevad ja mille vastu andmesubjekt on, on kooskõlas direktiivi 2016/680 artiklis 10 sätestatud nõuetega, eelkõige nõudega, et kogumine peab olema „rangelt vajalik“. Direktiiviga selle kohaldamisalasse kuuluva andmetöötluse suhtes kehtestatud nõuded on seega eraldi süüdimõistmise õiguspärasuse tingimus. [57]

b) Kas eraldi süüdimõistmine on direktiiviga 2016/680 vastuolus?

100. Asjaolu, mida äsja mainisin, on minu meelest ka ainus direktiivist 2016/680 tulenev kriteerium, mis avaldab eraldi süüdimõistmisele mõju: liikmesriigi kohus peab enne süüdistatava süüdimõistmist kuriteos, milleks on keeldumine lasta endalt võtta biomeetrilised andmed registrisse kandmiseks, veenduma, et see kogumine oleks, kui see aset leiaks, kooskõlas direktiivi artikliga 10, tõlgendatuna koostoimes artikli 4 lõike 1 punktidega a–c [58] ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2.

101. Küll aga olen arvamusel, et direktiivi 2016/680 nende sätete sõnastust ja direktiivi eesmärke arvestades [59] ei takista miski liikmesriigi seadusandjal ette näha niisuguse isiku süüdimõistmist, kes keeldus sellest, et temalt võetakse biomeetrilised andmed registrisse kandmiseks, ehkki tema suhtes ei alustata kriminaalmenetlust ega mõisteta teda süüdi kuriteos, mis selleks andmete kogumiseks alust andis. Nagu märkisid kõik kohtuistungil osalejad, tuleb nõuet, et kogumine peab olema rangelt vajalik, hinnata selle hetke seisuga, mil asutused kavatsesid andmeid koguda. See öeldud, pean vajalikuks teha veel kaks täpsustust.

102. Esiteks on pädev asutus ikka kohustatud hindama, kas igasugune andmete hilisem töötlemine on rangelt vajalik. Asjaolu, et andmesubjekti suhtes ei ole alustatud kriminaalmenetlust, on konkreetselt asjakohane kriteerium selle kindlakstegemisel, kas tema andmete säilitamine on rangelt vajalik. [60]

103. Teiseks leian, et eraldi süüdimõistmist tuleb analüüsida harta artikleid 7 ja 8 ning artikli 49 lõiget 3 arvesse võttes.

[56] Vt selle kohta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 77. Euroopa Kohus otsustas, et politsei katse pääseda juurde mobiiltelefonis sisalduvate andmetele kriminaaluurimise eesmärgil kuulub direktiivi 2016/680 kohaldamisalasse. Vt ka EIK 22. juuni 2017. aasta kohtuotsus Aycaguer *vs*. Prantsusmaa (CE:ECHR:2017:0622JUD000880612), mille punktis 35 leidis see kohus, et „avaldaja ei ole kuni tänase päevani kantud [politseiregistrisse], sest ta keeldus andmast DNA-proovi, mille seadus ette nägi. Ta mõisteti siiski seepärast kriminaalkorras süüdi. Ei ole vaieldud vastu, et niisugune süüdimõistmine on käsitatav nii, et rikutud on avaldaja õigust eraelu austamisele [Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“)] artikli 8 lõike 1 tähenduses. Ehkki olen teadlik, et liidu õiguse (ja isegi harta) kohaldamisala erineb EIÕK kohaldamisalast, ilmneb sellest kohtuotsusest, et andmete kogumise ja nende andmisest keeldumise eest süüdimõistmise vahel on seos.

[57] Vt analoogia alusel 16. mai 2017. aasta kohtuotsus Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373, punktid 41, 63 ja 74).

[58] Vt direktiivi 2016/680 artikli 4 lõike 1 punkti b kohta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punkt 73.

[59] Milleks on tagada füüsiliste isikute isikuandmete kaitse kõrge tase ning aidata kaasa vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisele liidus; vt selle kohta eelkõige direktiivi 2016/680 põhjendused 2, 4, 7 ja 15.

[60] Vt selle kohta 30. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97, punkt 65 ja seal viidatud EIK praktika). Vt ka mõiste „töötlemine“ kohta direktiivi 2016/680 artikli 3 lõikes 2, mis hõlmab muu hulgas nii andmete kogumist kui ka säilitamist.

c) Harta artiklid 7 ja 8 ning artikli 49 lõige 3

104. Prantsusmaa valitsuse selgituste kohaselt on kuriteo puhul, mis seisneb keeldumises lasta teha kogumistoimingud registrisse kandmiseks, eesmärgiks konkreetselt saavutada see, et kriminaaluurimise läbiviimist takistav käitumine kujutaks endast kuritegu.

105. Ehkki tegemist on liidu õigusega tunnustatud üldise huvi eesmärgiga, kujutab eraldi süüdimõistmine sellegipoolest endast ka harta artiklitega 7 ja 8 tagatud õiguste riivet.[61] Harta artikli 52 lõike 1 kohaselt tuleb niisuguse süüdimõistmise puhul järgida proportsionaalsuse põhimõtet.

106. Lisaks kuna eraldi süüdimõistmine on kriminaalkorras süüdimõistmine, tuleb arvesse võtta ka harta artikli 49 lõiget 3, milles on ette nähtud, et karistuste raskus ei tohi olla kuriteo suhtes ebaproportsionaalne.

107. Proportsionaalsuse põhimõtte järgimine on liikmesriikidele liidu õiguse rakendamisel siduv, isegi kui liidu õigusakte kohaldatavate karistuste valdkonnas ei ole ühtlustatud, ja eeskätt siis, kui nad kehtestavad karistusõiguslikku laadi sanktsioonid.[62]

108. Proportsionaalsuse põhimõte nõuab esiteks, et määratud karistus vastaks süüteo raskusele, ning teiseks, et karistuse ja trahvisumma kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta kõiki konkreetse asja asjaolusid.[63]

109. Nende asjaolude hulgas tuleb minu arvates eelkõige arvesse võtta andmesubjekti käitumist ja profiili, tema eelnevat karistatust, selle kuriteo raskust, mis tema andmete kogumist õigustab, ja eraldi süüdimõistmise konteksti.

110. Mis puudutab seda viimast aspekti, siis – nagu kinnitas Prantsusmaa valitsus kohtuistungil – mõistetakse kuriteo eest, milleks on keeldumine lasta võtta endalt biomeetrilised andmed registrisse kandmise eesmärgil, kohut samal ajal „põhikuriteoga“. Põhikohtuasjas tundub, et õigeksmõistmine ilma loata korraldatud meeleavalduses osalemise eest ja süüdimõistmine kuriteo eest, milleks on keeldumine lasta võtta endalt biomeetrilised andmed registrisse kandmise eesmärgil, kuulutati samal ajal tribunal correctionnel de Paris' (Pariisi kriminaalkohus) 8. septembri 2021. aasta kohtuotsuse ajal.

111. Nendel asjaoludel tuleb märkida, et kuigi süüdimõistmine keeldumise eest lasta võtta endalt biomeetrilised andmed registrisse kandmise eesmärgil võib aidata kaasa tulevaste menetluse sujuvale kulgemisele, eelkõige korduva kuriteo korral, ei aita see siiski kaasa pooleli oleva menetluse sujuvale kulgemisele.

112. Lõpuks peab arvesse tulema ka asjaolu, et andmesubjekti ei mõistetud süüdi põhikuriteo eest, et teha kindlaks, kui karm peab olema karistus keeldumise eest lasta võtta endalt biomeetrilised andmed registrisse kandmise eesmärgil. Märgin, et Prantsusmaa valitsuse selgituste kohaselt kustutatakse seotud jäljed ja teave juhul, kui jõustub õigeksmõistev kohtuotsus.

[61] Vt selle kohta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck, punktid 77 ja 95, ning EIK 22. juuni 2017. aasta otsus Aycaguer *vs*. Prantsusmaa, CE:ECHR:2017:0622JUD000880612, punkt 35.

[62] 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (vahetu õigusmõju) (C-205/20, EU:C:2022:168, punkt 31). Vt ka 4. mai 2023. aasta kohtuotsus Agenția Națională de Integritate (C-40/21, EU:C:2023:367, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

[63] 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Link Logistik N&N (C-384/17, EU:C:2018:810, punktid 40–42 ja 45).

113. Teen seega ettepaneku vastata kolmandale küsimusele, et direktiivi 2016/680 artiklit 10 tuleb koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad alustada eraldi kriminaalmenetlust ja mõista süüdi isiku, kes keeldus sellest, et tema biomeetrilisi andmeid kogutakse registrisse kandmise eesmärgil, kuigi tema suhtes ei alustata kriminaalmenetlust ega mõisteta teda süüdi kuriteo eest, mis andis alust andmete kogumise meetmeks, tingimusel et see kogumine oleks juhul, kui see aset leiaks, kooskõlas nendest artiklitest tulenevate nõuetega.

V. Ettepanek

114. Kõigi eelnevate kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour d'appel de Paris' (Pariisi apellatsioonikohus, Prantsusmaa) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK, artiklit 10 koostoimes selle artikli 4 lõike 1 punktidega a–c ning artikli 8 lõigetega 1 ja 2

tuleb tõlgendada nii, et

– sellega ei ole vastuolus riigisisesed õigusaktid, mis võimaldavad koguda biomeetrilisi andmeid igalt isikult, kelle puhul on üks või mitu usutavat põhjust kahtlustada, et see isik on pannud või püüdnud panna toime kuriteo, tingimusel et nendes õigusaktides on pädevale asutusele ette nähtud kohustus hinnata, kas andmete kogumine on rangelt vajalik;

– sellega on vastuolus riigisisesed õigusaktid, milles ei ole nähtud ette pädevale asutusele kohustust põhjendada igal üksikul juhul piisavalt, miks on biomeetriliste andmete kogumine registrisse kandmiseks rangelt vajalik;

– sellega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad alustada eraldi kriminaalmenetlust ja mõista süüdi isiku, kes keeldus sellest, et tema biomeetrilisi andmeid kogutakse registrisse kandmise eesmärgil, kuigi tema suhtes ei alustata kriminaalmenetlust ega mõisteta teda süüdi kuriteo eest, mis andis alust andmete kogumise meetmeks, tingimusel et andmete kogumine oleks juhul, kui see aset leiaks, kooskõlas direktiivi 2016/680 nendest artiklitest tulenevate nõuetega.